

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 Облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності
(назва освітньої програми)

на тему: «Теорія і методологія обліку та аудиту формування розрахунків з дебіторами на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій

Шуліка Олександра Іванівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Яцунська Олеся Сергіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку, одним з центральних складових якої вважається облік взаєморозрахунків різних суб'єктів господарювання. Нестабільність і недостатня визначеність становлення економіки України, інтернаціональний економічний занепад нарощують труднощі, що утворилися в системі відносин між суб'єктами господарювання з платного кредитування. Це обумовлює необхідність та актуальність дослідження сучасних напрямів розвитку обліку та аналізу дебіторської заборгованості підприємства.

Мета дослідження. Метою є дослідження теоретичних і методологічних положень з обліку і аудиту дебіторської заборгованості, узагальнення організаційних і методичних положень і визначення провідних шляхів поліпшення обліку і аудиту дебіторської заборгованості, її відображення в звітності вивчаемого підприємства, розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку і контролю розрахунків з дебіторами на досліджуваному підприємстві.

Завдання дослідження:

- систематизувати теоретичні та методологічні підходи до вивчення сутності дебіторської заборгованості;
- визначити особливості класифікації, визнання та оцінки дебіторської заборгованості
- порівняти облік дебіторської заборгованості згідно П(С)БО та МСФЗ
- визначити організаційно-економічну характеристику підприємства;
- дослідити організацію обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- визначити проблеми механізму управління та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості КП «Теплопостачання міста Одеси»;
- розкрити мету та завдання аудиту дебіторської заборгованості;
- провести аналіз стану дебіторської заборгованості на КП «Теплопостачання міста Одеси»;
- побудувати економіко-математичну модель дебіторської заборгованості;
- надати рекомендації з покращення процесу обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процеси, які є основою побудови змістовної та адекватної системи інформаційного забезпечення обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості.

Предмет дослідження. Виступає сукупність теоретичних, методичних, організаційних і практичних питань організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості на КП «Теплопостачання міста Одеси».

Методи дослідження. Під час написання роботи застосовані загальнонаукові методи, що базуються на системному підході до розкриття питань способу і організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві. Використовувалися методи аналізу наукової та методичної літератури, застосовувалися способи наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є Законодавчі, нормативні, інструктивні матеріали в області бухгалтерського обліку і оподаткування, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, фактичні дані обліку і звітності «Теплопостачання міста Одеси» за 2017-2019 р., яке є регіональним виробником теплоенергії.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 185 сторінок друкованого тексту. Основний зміст викладено на 79 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 6 рисунків, 1 формулу, 22 додатки. Список використаних джерел складається із 77 найменувань, які подано на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі Теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості «**Теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості**» розглянуто теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості, а саме історичні передумови виникнення заборгованості, її економічна сутність і класифікація, визнання та оцінка, а також наведено порівняльну характеристику обліку дебіторської заборгованості згідно П(С)БО та МСФЗ.

У другому розділі «**Особливості обліку дебіторської заборгованості на КП «Теплопостачання міста Одеси»**» викладено діючу практику обліку дебіторської заборгованості на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси», а саме складено загальну організаційно-економічну характеристику підприємства, розглянуто особливості і порядок обліку розрахунків з різними дебіторами, визначено проблеми механізму управління та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві.

У третьому розділі «**Аудит та аналіз дебіторської заборгованості у теоретичному та практичному аспектах**» розглянуто аудит і аналіз обліку дебіторської заборгованості, а саме мета, завдання та джерела аудиту обліку розрахунків з різними дебіторами, аналіз складу та структури оборотності дебіторської заборгованості, проведено економіко-математичне моделювання управління дебіторської заборгованості.

ВИСНОВКИ

На підставі аналізу існуючого нормативно-правового забезпечення та узагальнення організаційно-методичних положень обліку та аудиту дебіторської заборгованості та її відображення в системі звітності можна зробити наступні висновки:

1. Виникнення дебіторської заборгованості є результатом продажу підприємством продукції і товарів, виконання робіт, надання послуг з наступною їх оплатою. У сучасних умовах господарювання підприємства змушені працювати на таких умовах у зв'язку з наявністю значної конкуренції на ринках збуту та приваблювати таким чином покупців Дебіторська заборгованість, як актив, прямо або опосередковано впливає на фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Дослідження поняття дебіторської заборгованості показало багато різних підходів до визначення сутності даного поняття.

Розглядаючи поняття дебіторська заборгованість, неможливо не підмітити наявності широкого діапазону її видів. Це вимагає окремого розгляду питання її класифікації, як об'єктів бухгалтерського обліку.

2. Розгляд дебіторської заборгованості неможливий без її правильного визнання і оцінки, які безпосередньо впливають на достовірність облікової інформації і розкриття цієї інформації у фінансовій звітності і примітках до неї.

Правильна та достовірна оцінка дебіторської заборгованості попереджає підприємство про виникнення втрат від заборгованості, до якої існує сумнів, також оцінка заборгованості передбачає визначення ринкової вартості дебіторської заборгованості, інакше кажучи, правильна оцінка допомагає визначити грошовий еквівалент, який очікується отримати в результаті погашення дебіторської заборгованості.

3. Визнаючи особливості обліку дебіторської заборгованості за національними і міжнародними стандартами було виявлено ряд відмінностей. В Україні існують чіткі норми ведення бухгалтерського обліку, які є чітко регламентовані, а в міжнародних стандартах визначено базові концепції впровадження бухгалтерського обліку.

4. Основною метою створення підприємства є задоволення потреб територіальної громади міста шляхом здійснення господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом та постачанням теплової енергії та іншої діяльності з метою отримання прибутку в порядку визначеному законодавством України.

Підприємство займається: виробництвом котельнь теплової енергії; транспортуванням, розподілом та реалізацією теплової енергії; виготовленням, ремонтом та накладкою котлів; будівництвом та ремонтом теплових мереж, а також налагодженням теплоенергетичного обладнання. Реалізує свою продукцію, роботи, послуги, відходи виробництва за цінами і тарифами встановленими державою.

5. Залежно від причин виникнення заборгованість КП «ТМО» класифікують на: дебіторську заборгованість за надані комунальні послуги і виконані роботи; векселі отримані; дебіторську заборгованість за розрахунками, включаючи іншу поточну дебіторську заборгованість.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги на підприємстві обліковуються на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» із розбиттям на субрахунки. Облік дебіторської заборгованості за розрахунками та іншої дебіторської заборгованості ведеться за допомогою рахунка 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

6. Проблеми механізму управління та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості є сучасною потребою для усіх підприємств. Для зменшення розміру дебіторської заборгованості підприємству рекомендовано здійснювати контроль дебіторів підприємства та оцінювати їх платоспроможність, проводити моніторинг заборгованостей, своєчасно виписування претензії щодо

виникнення боргів, контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості та систематично проводити інвентаризації заборгованості.

7. Система внутрішнього контролю підприємстві представлена працівниками бухгалтерії, кожному з яких керівництвом відведено певну частину обов'язків. В межах своєї компетентності та отриманих повноважень, працівники виступають ініціаторами здійснення перевірок.

КП «Теплопостачання міста Одеси» доцільно створити відділ внутрішнього аудиту, який міг би забезпечувати інформацією керівництво про стан розрахунків з дебіторами для прийняття управлінських рішень та складання звітності. Варто розробити і затвердити «Положення про організацію системи внутрішнього аудиту», що дозволило б регламентувати створення та діяльність служби внутрішнього аудиту.

8. Аналіз фінансово-господарської діяльності має значний вплив на виявлення негативних сторін в діяльності підприємства, встановлення їх причинно-наслідкових взаємовідносин, сприяє запобіганню збитків, нестач та втрат у діяльності.

Аналіз основних показників, які характеризують фінансово-економічний стан діяльності підприємства показує, що підприємство є фінансово нестійким і забезпечує не достатній контроль за погашенням дебіторської заборгованості.

Окремо було наведено розрахунок показників дебіторської заборгованості, виходячи з яких можна сказати, що відбулося зростання дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів. Можна зробити висновок про зменшення рівня ліквідності поточних активів у цілому, а отже певне погіршення фінансового стану підприємства. Діяльність підприємства з контролю заборгованості є досить нестабільною, оскільки бачимо, що КП «ТМО» допускає виникнення прострочених платежів, наведена інформація про заборгованість є недостовірною. У механізмі управління заборгованістю існує ряд недоліків.

Для покращення ситуації з обліку дебіторської заборгованості підприємству рекомендовано провести ряд заходів по усуненню дебіторської заборгованості:

- здійснення контролю боржників підприємства та їх платоспроможності;
- контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;
- систематичне проведення інвентаризації заборгованості;
- здійснювати заходи з врегулювання спорів зі споживачами теплоенергії;
- укладати договори на умовах реструктуризації на погашення заборгованості;
- проведення програми знижок, чи оформлення житлових субсидій з метою погашення заборгованості.

9. Економіко-математичне моделювання процесів, що забезпечують підвищення платоспроможності КП «Теплопостачання міста Одеси» показало, що усі знаки перед коефіцієнтами регресії відповідають реальним економічним процесам, що відбуваються на підприємстві. По мірі збільшення коефіцієнта оборотності сукупної дебіторської заборгованості коефіцієнт швидкої ліквідності буде зростати на 0,12. Збільшення частки простроченої заборгованості за надані послуги з теплопостачання із подальшим нарахуванням резерву сумнівних боргів за цим видом заборгованості спричинить зменшення коефіцієнта швидкої

ліквідності на 0,089. Збільшення коефіцієнта співвідношення сукупної дебіторської заборгованості до сукупної кредиторської заборгованості призводить до зростання коефіцієнта швидкої ліквідності на 0,21. Таким чином, після проведення аналізу господарської діяльності, організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві нами було запропоновано шляхи покращення організації обліку, контролю та аналізу заборгованості, впровадження в практичну діяльність яких буде сприяти підвищенню ефективності виробництва в цілому.

Розробка ефективної системи управління дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві пришвидшить оборотність капіталу та збільшить його доходність, знизить поточні затрати, та в результаті підвищить прибуток та рентабельність підприємства.

АНОТАЦІЯ

Шуліка О.І. «Теорія та методологія обліку та аудиту формування розрахунків з різними дебіторами на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси»»
(прізвище та ініціали студента) *(назва кваліфікаційної роботи)*
 Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за магістерською програмою
(шифр та назва спеціальності)
професійного/наукового спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності».
(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2020 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси, які є основою побудови змістовної та адекватної системи інформаційного забезпечення обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні аспекти обліку, аудиту та аналізу дебіторської заборгованості.

Проаналізовано діючу практику обліку та внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси».

Запропоновано заходи щодо удосконалення організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості, надано рекомендації щодо усунення негативних тенденцій, які виявлені у ході аналітичного дослідження.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, облік, аудит, аналіз.

ANNOTATION

Shulika O.I. « Theory and methodology of accounting and audit of settlements with debtors by the example of Tepolpostachannya of Odesa city ME
(students surname and initials) *(work title)*
 Thesis for Master degree in speciality 071 «Accounting and taxation»
(code and name of the specialty)
 professional / scientific direction « Accounting, audit and taxation of company's activities ». –
(title of master program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The master's qualification work consists of three sections. Object of study - processes that are the basis for building a meaningful and adequate information system ensuring accounting, analysis and audit of receivables.

The paper considers theoretical and practical aspects of accounting, auditing and analysis accounts receivables.

The current practice of accounting and internal audit of receivables is analyzed on the example of Tepolpostachannya of Odesa city ME.

Measures to improve the organization of accounting and auditing are proposed accounts receivables, recommendations for eliminating negative trends, which were identified during the analytical study.

Key words: receivables, accounting, audit, analysis.